

3. Колодний А. Інституалізаційні процеси конфесійного життя світу й України. – Київ : УПР, 2015 – С. 9.

4. Филипович Л. Нові вектори функціонування релігії в сучасному українському соціумі / Л. Филипович // суспільство, держава і церква у спектрі міждисциплінарних досліджень: зб. матеріалів Всеукр. наук.-практ. конференції (Хмельницький, 9-10 верес. 2016 р.). – Хмельницький: ХНУ, 2016. – С. 99-104.

Дерев'янчук Юрій Іванович
аспірант Українського
Католицького Університету

ІСТОРИЧНІСТЬ ПОДІЇ ХРИСТОВОГО ВОЗНЕСІННЯ У БОГОСЛОВСЬКОМУ ДИСКУРСІ

У світлі богословської візії – Пасхальне таїнство є початком іншої, трансцендентної реальності, що з категорії часу – переходить у категорію надії і, в такий спосіб, певним чином виходить за межі історії. Адже, у контексті есхатологічного розуміння, події Воскресіння і Вознесіння є подіями метаісторичного характеру. Проте, цей есхатологічний процес, без сумніву, «повинен розкриватися у часі» [2, 92]. Цей богословський дискурс, найкращим чином помітний у події Вознесіння. Адже, Вознесіння Ісуса Христа – один з найважливіших моментів історії спасіння. У Новому Завіті воно, поряд з іншими, є описане як історична подія. Залишаючись історичним фактом, який подає нам Писання, це Таїнство є, водночас, есхатологічною істиною, адже, як відзначає В. К. Donne: «доктрина Вознесіння стоїть на точці з'єднання історії і вічності, споглядання і віри, землі і неба, підтримуючи правильний баланс у нашому розумінні Особи Ісуса Христа на всі часи» [4, 38]. Тому, говорячи про історичність події Христового Вознесіння, потрібно розглянути такий важливий елемент як час, коли вона відбулась згідно євангельської розповіді, котрий є необхідним для ідентифікації її, як історичного факту.

Євангеліст Лука є не лише тим, хто найбільш докладно описує Вознесіння, він – єдиний, хто говорить про час, коли відбулось Вознесіння – на сороковий день після Воскресіння. Він розповідає ту саму історію Вознесіння двічі – у кінці Євангелія і на початку Діянь апостолів. Попри те, що обидва фрагменти різняться у деталях, та «порівнюючи дві розповіді про Вознесіння Христа, ми бачимо описи однієї й тієї ж події» [5, 414]. Так, у книзі Діянь він пише: «Він показував їм себе також у численних доказах живим після своєї муки, з'являючись сорок день їм і розповідаючи про Боже Царство» (Діян. 1, 2). Цей вступ подається безпосередньо перед розповіддю про Вознесіння. Натомість, згідно з останньою главою Євангелія Луки, Вознесіння відбулося увечері того самого дня, що й Воскресіння. J.G. Davies, говорячи про останню главу Євангелія від Луки, каже: «Вознесіння, як видається, представлене як таке, що має місце увечері дня Воскресіння» [3, 47]. І як зазначає A.W. Zweir: «Звертаючи увагу на час Вознесіння у Луки 24 видається, що воно відбувається

у день Воскресіння, в той час як в Діяннях сорока днями пізніше» [13, 89]. На підтвердження цієї думки може свідчити також інше Євангеліє – від Марка (Мк. 16, 19).

На користь періоду сорока днів, що передували Вознесенню, є той факт, що згідно хронологічної послідовності дня Воскресіння, воно [Вознесення] мало б відбутися вночі. Адже згідно Євангельської розповіді, коли двоє учнів прибули до Емаусу був вечір і «день похилився» (Лк. 24, 29), тобто близько шостої пополудню, «коли один юдейський день закінчувався, а починався наступний» [3, 48]. Після цього вони «рушили негайно і повернулись у Єрусалим, і там знайшли зібраних одинадцятьох» (Лк. 24, 33). Потім, згідно Євангелія, їм з'являється Христос, і «виводить їх до Витанії» (Лк. 24, 50), де і возноситься. Беручи до уваги час і відстані – це вже мала б бути глибока ніч, а це ставило б під сумнів *видимість* події. Зокрема А. Plummer, поряд з іншими дослідниками (наприклад А. W. Zweir) висуває теорію «хронологічної перерви», яка має місце в останній главі Євангелія Луки і заперечує імовірність цього, кажучи: «Будучи у незнанні, або не враховуючи важливість предмету, він [Лука] нічого не сказав про інтервал. Неможливо, щоб він мав на увазі це пізно вночі, коли Ісус взяв їх до Витанії, і вознісся у темряві» [10, 564]. Окрім того, в іншому місці Діянь сам Лука, устами апостола Павла говорить про «багато днів» – *ἐπί ἡμέρας πλείους* [12 (Діян. 13, 31)], протягом яких відбувались об'явлення Воскреслого Христа. «Багато днів» є лише менш точним – «образним» висловлюванням у проповіді Павла, яке, проте, може бути підтвердженням актуальності періоду «сорока днів». Жодних інших свідчень актуальності періоду сорока днів у Новому Завіті немає. Натомість у ранньохристиянській літературі перший натяк на це знаходимо щойно у св. Юстина, який пише: «...ὕστερον δὲ, ἐκ νεκρῶν ἀναστάντος, καὶ ὀφθέντος αὐτοῖς, καὶ ταῖς προφητείας ἐντυχεῖν, ἐν αἷς πάντα ταῦτα προεῖρητο γενησόμενα, διδάξαντος, καὶ εἰς οὐρανὸν ἀνερχόμενον ἰδόντες, καὶ πιστεύσαντες, καὶ δύναμιν ἐκεῖθεν αὐτοῖς πεμφθεῖσαν παρ' αὐτοῦ λαβόντες» [8, 404] («...але опісля, коли Він встав з мертвих, об'явився їм і навчав читати пророцтва, в котрих все це провіщено, і коли побачили вони Його, що возносився на небо і увірували, і прийняли силу, звідти послану їм від Нього») [15, 80]. Цей фрагмент показує також, що св. Юстин, імовірно, посилається на книгу Діянь. В будь-якому разі тут є натяк на період 40-ка днів, адже в цьому фрагменті подія Вознесення є відмежованою від Воскресіння згадкою про після – воскресні об'явлення.

Причиною відмінності у деталях, певних хронологічних чи топографічних невідповідностей у Євангеліях, як наголошує J. Вреск, є те, «що євангелісти були менше занепокоєні історією, ніж богослов'ям» [1, 189]. З огляду на це, різночитання у текстах Нового Завіту «можуть легко пояснюватись тим, що окремі автори допускали у своїх розповідях ту чи іншу ступінь „теологізації“ (вносячи своє власне тлумачення в опис тих самих історичних подій)» [16, 222-223]. Саме тому, св. Лука обом своїм розповідям про Вознесення надає різні богословські акценти: в Євангелії – «в контексті життя Ісуса, в Діяннях – у житті ранньої Церкви» [6, 35], будуючи їх на конкретному історичному базисі. З іншого боку, ці богословські моменти потребували певної диференціації

подій історії спасіння, поділу її на «етапи». І хоча, за словами Г.У. фон Бальтазара: «Можна беззаперечно визнати певну періодизацію спасенного часу у Луки» [14, 246], і він справді подає відмінну хронологію Вознесіння (у Євангелії і Діяннях апостолів), проте, найважливішим для нього було поєднати час земного служіння Христа з часом служіння Церкви, показавши, що «прославлений Господь є Тим Самим Ісусом – чоловіком з Назарету» [9, 165]. І ця періодизація історії спасіння є особливо важливою для розуміння сутності літургійного святкування її подій. Так, аналізуючи особливості розповідей про Вознесіння у Луки, J. Fitzmyer підсумовує наступне:

«Лука не вигадує «вознесіння», як щось відмінне від Воскресіння Ісуса [...], але він історизує його у спосіб, якого немає жоден інший автор Нового Завіту, своєю інтродукцією «сорока днів» [...]. Лука робить це тому, що переймається історичною перспективою більше за інших євангелістів, вводячи її у свою форму ранньої християнської кериґми і історії Ісуса. Він, насправді, періодизує аспекти існування Воскреслого Христа у спосіб, який не зробив жоден інший християнський письменник. Страсті, Смерть, Погребіння, Воскресіння, прослава або Вознесіння і небесне посередництво Христа часто називались «пасхальною містерією». Лука періодизував аспекти цієї єдності у спробі зробити їх більш зрозумілими» [5, 424-425].

У будь-якому разі, за словами К.М. Каріс і W.V. Lugt: «Розповіді Луки про Вознесіння, зазвичай, розглядаються як нормативні для нашого розуміння Вознесіння, як історичної події» [7, 25]. Саме тому Церква, використовуючи історичний аргумент, котрий «наданий Діяннями апостолів, де стверджено, що Христос з'являвся апостолам впродовж сорока днів» [3, 47], і «святкує Вознесіння як реальну, історичну подію, що сталася через сорок днів після Пасхи» [7, 25].

Історична реальність події Вознесіння має визначальне значення у сприйнятті, в першу чергу, Особи Ісуса Христа, а відтак, і всього Таїнства Відкуплення. Подія Христового Вознесіння, будучи інтегральною частиною історії спасіння, стає місцем зустрічі часу і вічності, лінією, що розділяє і об'єднує їх. Адже, як історичний факт, воно завершує земне служіння Христа і, водночас, стає «точкою відліку» християнської надії. Вознесіння розпочинає час Церкви – нової спільноти людини і Бога, що «живе на цій рухливій лінії поділу між пам'яттю і надією, між пам'яттю Його Страстей і надією, що Він прийде знову» [11, 5].

Література

1. Breck J. *God with Us. Critical Issues in Christian Life and Faith*. Crestwood, 2003.
2. Cullmann O. *Christ and Time*. London, 1952.
3. Davies J. G. *He Ascended into Heaven*. New York, 1958.
4. Donne B. K. *Christ Ascended*. Scottish Academic Press, 1983.
5. Fitzmyer J. A. *The Ascension of Christ and Pentecost / Theological Studies* 45 (1984).

6. Franklin E. *Christ the Lord. A Study in the Purpose and Theology of Luke-Acts*. London 1975.
7. Kacic K. M.; Lugt W. V. *The Ascension of Jesus and the Descent of the Holy Spirit in Patristic Perspective: a Theological Reading* / *Evangelical Quarterly* 79.1 (2007).
8. Migne J.-P. *Patrologiae Graeca. Cursus Completus*. Vol. 6. – Paris. Centre for Patristic Publications, 1857.
9. Moule C. F. D. *The Christology of Acts*. London, 1968.
10. Plummer A. *The Gospel According to S. Luke*. Edinburgh, 1901.
11. Taft R. *What is a Christian Feast? A Reflection* / *Oriente Lumen XII Conferences: Fest Days of the Eastern Churches*. Washington, June 16-19, 2008.
12. *The Greek New Testament* / Forth Revised Edition. Deutsche Bibelgesellschaft, 1998.
13. Zweip A. W. *The Ascension of the Messiah in Lukan Christology* / *Supplements to Novum Testamentum* 87. Leiden, 1997.
14. Бальтазар Г. У. фон. *Пасхальне Таїнство*. Львів, 2011.
15. Св. Иустин философ и мученик. *Творения*. Москва, 1995.
16. Суинберн Р. *Воскресение Бога Воплощённого*. Москва, 2008.

Korczyński Tomasz Michał

Uniwersytet Kardynała

Stefana Wyszyńskiego w Warszawie

CZŁOWIEK WSPÓŁCZESNY A ŚMIERĆ. POSTDEKADENT WOBEC TYMCZASOWOŚCI JESTESTWA

Autor w swoim referacie kreuje obraz współczesnego człowieka rozumianego przez niego jako wytwór epoki postdekadentyzmu, ów postdekadent to stworzony na potrzeby egzystencjalistycznej refleksji metodologicznej i teoretycznej typ idealny, czy też zgodnie z zasadą metodologiczną Alfreda Schütza homunkulus. Postdekadent, współczesny z Zachodu odwraca się od swojej śmierci plecami, zamyka przed nią oczy refleksji, zajmując się – i to nawet żywo – umieraniem innych, tych w drugiej i trzeciej osobie. Jego Dasein pozostaje nietknięte autorefleksją, ani przez umysł, ani przez czas, ani przez kolejne wydarzenia, w których bierze udział lub których jest obserwatorem zewnętrznym. Własna, indywidualistyczna skończoność dla współczesnego nie istnieje, istnieje śmierć Innych: Swoich, Obcych, Wrogów. Zgodnie z założeniami G. Gorera, przede wszystkim jego koncepcją „pornografii śmierci” pochmurny Tanatos wciąż jest obecny, do tego świetnie sobie poczyna w XXI wieku, czego przejawem są: rzezie, masakry, spektakularne mortualia w postaci zinstytucjonalizowanej żałoby narodowej. Dla postdekadenta zanurzonego w krwawych newsach to zabieg terapeutyczny, ciągłe osvajanie śmierci, ale tej odległej, nie-jego, obcej może na modłę kompulsywności. Śmierć sprzedaje się doskonale. Dlatego postdekadent gnając przez życie, zanurzony w czasie społecznym, ale nie indywidualnym pragnie spotkać się z tym, co nie istnieje jako jedyne, w porozumieniu intersubiektywnym,